

УДК 339.9

Синковець Н. І.

Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РЕГУЛЯТОРНА КООПЕРАЦІЯ КРАЇН НАФТА У СФЕРІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

У статті розглянуто особливості формування міграційної політики США, Канади та Мексики в рамках інтеграційного угруповання НАФТА. Наведено нормативно-правові акти та інституції, що регулюють міграційні процеси в країнах. Особливу увагу приділено трудовій міграції. Зважаючи на те, що країни знаходяться на різних рівнях економічного розвитку, відношення до регуляторної політики міграційних процесів у них різне. Розглянуто міграційну політику, яка застосовується щодо мігрантів із країн об'єднання НАФТА та мігрантів з інших країн світу.

Ключові слова: міграція, трудова міграція, інтеграційне об'єднання, НАФТА, регулювання.

Постановка проблеми. Міграція, а особливо регулювання міграційних процесів, стає питанням особливо важливим у сьогоденнішому контексті. Регулювання цього процесу здійснюється на трьох рівнях, де особливо роль відіграє політика держави. Однак будь-яке інтеграційне об'єднання ставить за мету розроблення спільної консолідованої регуляторної політики, яка б не суперечила, а доповнювала наявні правила та норми в країнах-членах. В об'єднанні НАФТА кожна з країн має власне ставлення до міграційних мотивів, а з огляду на це, вони створюють спеціальні інституції, відповідальні за міграцію. Саме тому стає важливим вивчення особливостей формування міграційної політики США, Канади, Мексики в рамках наднаціонального угруповання НАФТА.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом можна бачити підвищений інтерес наукової спільноти до цього питання. Серед учених, які зробили значний внесок у вивчення міграційної проблематики, можна назвати О.В. Позняка, Р.Д. Стаканова, Е.М. Лібанову, І.П. Майданік, Л.А. Абалкіна, Л.Л. Рибаківського, М.В. Вінник, Д.Ф. Вагапова тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У даному контексті нагальним постає аналіз основних нормативно-правових актів, законів, інституцій та органів, що займаються розробленням та регулюванням міграції в країнах НАФТА. Зважаючи на те, що початковими цілями утворення інтеграційного об'єднання були економічні мотиви, країни розробили власну політику регулювання міграційних потоків, розділяючи їх на потоки з країн – учасниць об'єднання та потоки з інших країн світу.

Мета статті полягає у визначенні особливостей інституційно-організаційного механізму регулювання міграційних потоків у США, Канаді та Мексиці та специфіки регуляторної політики всього інтеграційного об'єднання НАФТА.

Виклад основного матеріалу дослідження. У рамках Північноамериканської міграційної системи потужним та найбільшим інтеграційним угрупованням із досить високим рівнем ефективності функціонування, створеним регіональними торговими партнерами в сучасній світовій економіці, є Північноамериканська угода про вільну торгівлю – НАФТА (North American Free Trade Agreement), яка розпочала свою діяльність 1 січня 1994 р., закріпивши підписану в 1988 р. Угоду про зону вільної торгівлі між США і Канадою (Canada-USA Free Trade Agreement, CUSFTA). Уже в 2003 р. була створена зона вільної торгівлі, а з 1 січня 2008 р. остаточно були ліквідовані

митні збори і кількісні обмеження на окремі види продукції між США і Мексикою та між Канадою і Мексикою (у відносинах між США і Канадою усунення торгових бар'єрів відбулося в 1998 р.). Таким чином, ця Угода стала початком створення найбільшої у світі зони вільної торгівлі із чисельністю населення 444 млн. осіб та об'ємом сукупного ВВП 17 трлн. дол. [1, с. 93].

Угода НАФТА розроблена згідно з правилами СОТ та має велике значення для всіх тих, хто займається торгівлею з будь-якою з країн-членів.

Коли в 1991 році розпочалися переговори про створення НАФТА, основною метою для всіх трьох країн була інтеграція Мексики у високорозвинені, платоспроможні економіки Сполучених Штатів і Канади.

Високі очікування ставилися на те, що вільна торгівля призведе до сильнішого і стійкішого економічного зростання Мексики, створюючи нові робочі місця і можливості для своєї зростаючої робочої сили, тим самим стримуючи нелегальну міграцію з Мексики.

Сполучені Штати та Канада розглядали Мексику як новий перспективний ринок для експорту і можливість дешевого інвестування, що могло б підвищити конкурентоспроможність американських та канадських компаній.

За роки перебування США в НАФТА її торгівля з північноамериканськими сусідами збільшилася більше ніж утричі, зростаючи швидше, ніж торгівля США з рештою країн світу. Канада та Мексика є двома найбільшими точками призначення для американського експорту, який становить більше третини від загального числа. Відповідно до оцінок, участь у НАФТА мала скромний, але позитивний вплив на ВВП США, зумовивши його ріст майже на 0,5%, або у цілому на 80 млрд. доларів [2].

Хоча для Канади зовнішньоекономічні зв'язки із США завжди були надзвичайно важливими, підписання угоди НАФТА сприяло поглибленню економічної взаємозалежності і взаємодоповнюваності між цими країнами. Інтеграція сприяла зростанню продуктивності праці і поглибленню спеціалізації економіки Канади, підвищенню конкурентоспроможності канадського експорту та його збільшенню у частці промислової продукції.

Завдяки північноамериканській угоді про вільну торгівлю були створені нові робочі місця, відбулося зростання зарплати канадських робітників. Участь Канади в НАФТА підвищила інвестиційну привабливість її економіки, що сприяло зростанню припливу ІІІ, і в 2008 р. їх розмір становив 240 млрд. дол.

До моменту створення НАФТА економічні системи США, Канади і Мексики були значною

Таблиця 1

Міграція в НАФТА

Країна	Міжнародні міграційні потоки					
	1990	1995	2000	2005	2010	2015
Канада	4333318	4864778	5511914	6078985	7011226	7835502
Мексика	695674	458549	538051	712487	969538	1193155
США	23251026	28451053	39814053	39258293	44183643	46627102

Джерело: складено на основі [3]

мірою взаємопов'язані одна з одною. Наприклад, Канада від 75% до 80% свого експорту реалізувала на території США. Доходи від експорту Канади в США становили до середини 1990-х років до 20% канадського ВВП. З іншого боку, 75% усіх іноземних інвестицій в економіку Канади мають американське походження. Канадські інвестиції в американську економіку становили до середини 1990-х років 10%. Окрім того, 70% мексиканського імпорту надходило в США, а 65% американського експорту – у Мексику [2].

Цілком зрозуміло, що торгово-економічні відносини Мексики і Канади сильно поступаються за глибиною і масштабами канадсько-американським та мексикансько-американським економічним зв'язкам. Канада і Мексика є скоріше конкурентами на американському ринку товарів, послуг, робочої сили і суперниками по залученню інвестицій і технологій із США. Однак завдяки динамічним темпам росту взаємного товарообігу та інвестицій їх обсяг поступово зростає, що веде до зниження асиметричності економічних відносин у рамках НАФТА.

Ще однією особливістю північноамериканської інтеграції є спроби країн-членів в односторонньому порядку розширювати НАФТА, надаючи режим вільної торгівлі третім країнам [1, с. 95].

Північноамериканська угода про зону вільної торгівлі полегшила процедуру отримання тимчасового дозволу на ділову або інвестиційну діяльність для громадян країн-партнерів. Завдяки інтеграції підприємства країн – учасниць НАФТА підвищили рівень конкурентоспроможності та прибутковості, що сприяло створенню нових робочих місць. Так, протягом 1993–2008 рр. було створено 39,7 млн. робочих місць. У результаті рівень зайнятості в 2008 р. досяг 205,7 млн. осіб, що становить майже половину від сукупної чисельності населення трьох країн – партнерів НАФТА (444,1 млн. осіб) [1, с. 97].

Міграційні потоки в рамках НАФТА. Щороку сотні тисяч мігрантів прибувають до Канади і США. Остання є основною країною призначення для емігрантів на глобальному рівні, де проживають 46,6 млн. іноземців (у 2015 р.), що становить 14,5% від усього населення, із потоком іммігрантів у 2 млн. на рік.

У Канаді потік іммігрантів становить майже 800 тис. осіб на рік (на основі виданих довідок на постійне проживання), вона є однією з країн із найбільшим відсотком іноземців, народжених на території Канади (майже 22% від усього населення в 2015 р.). Канада займає третє місце після США та Іспанії серед країн – реципієнтів емігрантів із країн Карибського басейну та Латинської Америки.

Відповідно до табл. 1, існує зростаюча тенденція в потоках іммігрантів, що прибувають до регіону НАФТА. У період з 1990 по 2015 р. спостерігається значне збільшення потоків іммігрантів у Сполучені Штати. Зростаюча тенденція показує дуже схожу динаміку у випадках із Мексикою і Канадою. Мек-

сика залишається найменш популярним місцем для мігрантів у Північній Америці.

У той же період 1990–2015 рр. мало місце значне збільшення кількості іммігрантів порівняно з корінним населенням Канади. Існує також зростаюча тенденція до збільшення частки іноземців, народжених у США: із 9,2% у 1990 р. до 14,5% у 2015 р. Такі тенденції показують зростаючу популярність цих країн для іммігрантів.

У Мексиці можна спостерігати зниження притоку іммігрантів безпосередньо перед імплементацією НАФТА із незмінною ситуацією протягом 10-річного періоду з 1995 по 2005 р. та незначним збільшенням притоку іноземців починаючи з 2005 р.

Міграційна політика в країнах НАФТА. Імміграція є значною проблемою для регіону Північної Америки. Оскільки вона має різне економічне вираження, кожна з країн – учасниць НАФТА випрацювала власний підхід до її регулювання. Мексика є більш відкритою для багатих іноземних громадян, наприклад заможних американських пенсіонерів, на відміну від бідного населення Латинської Америки. Мексиканська імміграційна політика орієнтована на полегшення процедури надання тимчасових і постійних дозволів на проживання для тієї категорії іноземців, перебування яких є бажаним у країні.

Канада натомість є ідеальним місцем для кожного іммігранта: вона відкриває свої кордони для іноземців і характеризується простою процедурою аплікації на отримання візи завдяки політиці заохочення більш кваліфікованих робітників.

США залишаються найбільшим імміграційним пунктом, що приваблює як тимчасових, так і постійних іммігрантів у пошуку кращого життя та доступу до наявних фінансових ресурсів. Саме на різноманітності, необмежених можливостях та інтеграції побудована Америка, тому американська імміграційна політика є когерентною із цими принципами.

НАФТА створила спеціальні економічні та торговельні відносини між країнами-членами. Однією з найбільш характерних особливостей міграційної політики в НАФТА є візова система зі своїми перевагами. Так, існує віза TN, що пропонує отримання унікального, прискореного дозволу на роботу громадянам Сполучених Штатів, Канади та Мексики. Віза надається працівникам конкретних професій, які можуть працювати в одній із двох інших країн на термін до трьох років, але не мають права претендувати на постійне місце проживання у цій країні. До таких працівників, зокрема, належать інженери, юристи, науковці, вчителі тощо. Віза бере свій початок ще з 1988 р., сприяючи свободі руху робочої сили між США та Канадою [4].

Мексиканська політика у сфері міграції регулюється Законом про міграцію (*Ley de migración*), що набрав чинності в 2012 р., замінивши попередній закон від 1974 р. Новий закон чітко виділяє різні категорії мігрантів, зокрема відвідувачів, тимчасових та постійних жителів.

Дозвіл, що видається категорії «відвідувачі» (*visitante permit*), носить тимчасовий характер, він може бути виданий на 180 днів, якщо особа має (і навіть за її відсутності) дозвіл на проведення оплачуваної діяльності на території Мексики. Крім того, дозволи на відвідування також можуть видаватися для вирішення конкретних проблем, зокрема для прикордонних працівників, відвідування з метою усиновлення або відвідування з гуманітарними цілями.

Регіональними відвідувачам із сусідніх країн (Гватемали і Белізу) дозволяється вільно в'їжджати і виїжджати з південних мексиканських штатів (Жампече, Чьяпас, Табаско і Кінтана-Роо), залишаючись максимально три дні.

Дозвіл для прикордонних працівників дає змогу громадянам із прикордонних країн працювати на території Мексики на додаток до права на в'їзд та виїзд із країни до закінчення терміну дії такого дозволу, що становить один рік.

Якщо іноземець отримує дозвіл на тимчасове проживання, що становить один рік із можливістю його пролонгації максимум до чотирьох років, окрім свободи пересування, він також отримує право працювати. У разі отримання дозволу на постійне проживання особа отримує можливість жити та працювати в Мексиці без часових рамок. Отримати такий дозвіл можливо за умови:

- надання статусу біженця або отримання притулку;
- проживання на території Мексики більше чотирьох років;
- родинних зв'язків із корінним населенням Мексики [3, с. 11].

На федеральному рівні Бюро з питань народонаселення, міграції та релігії займається розробленням законодавства з питань міграції. Національний інститут міграції, в рамках діяльності Секретаріату з внутрішніх справ імплементує міграційну політику і реалізує урядові програми, зокрема ініціативу по репатріації, що має на меті надання допомоги мексиканцям, депортованим зі Сполучених Штатів. Секретаріат із питань праці відіграє важливу роль у реалізації національного міграційного плану.

Переглянута Національна міграційна стратегія 2014–2018 р. – спеціальна програма з міграції (*Programa Especial de Migración (PEM)*), що має на меті консолідацію міграційного менеджменту, заохочення регіонального співробітництва, сприяння координації та узгодження міграції з національною стратегією розвитку. Програма була розроблена на основі консультацій із Секретаріатом із внутрішніх справ, фінансів і державного кредиту та соціального розвитку.

У 2012 р. в Мексиці був прийнятий закон про боротьбу з торгівлею людьми, відповідно до якого було призначено спеціального прокурора, відповідального за правопорушення, пов'язані зі злочинами такого характеру.

Тісно співпрацює уряд Мексики з урядами США в рамках прикордонної кооперації. Так, у 2010 р. був створений спеціальний комітет. Ця міжвідомча двонаціональна група з питань прикордонного перетину проводить регулярні щорічні зустрічі, мета яких – підвищення безпеки та ефективності прикордонної служби країн [5, с. 44].

Американська міграційна політика. США нині є країною, яка прийняла найбільшу кількість іммігрантів, яка в 2015 р. досягла свого рекорду і становила 46,6 млн. осіб. Закон про імміграцію та громадянство (*Immigration and Nationality Act*),

розроблений ще в 1952 р., й досі має силу та вважається основним законом про імміграцію, незважаючи на велику кількість поправок. Саме він установлює ліміт перманентних мігрантів на рік, який становить 675 тис. (тоді як у Канаді – 250 тис.).

Відповідно до імміграційного законодавства, іноземні громадяни, які бажають в'їхати на територію США, розділяються на неіммігрантів та іммігрантів. Існує більше 30 різновидів неімміграційної візи, 20 з яких дають тимчасовий дозвіл на роботу.

Вищезазначений закон фокусується переважно на іммігрантах, розділяючи їх на три основні категорії:

- іммігранти, мета яких – сімейне воз'єднання;
- імміграція з економічних причин;
- біженці та особи, що отримали притулок.

Варто уваги є друга категорія – імміграція з економічних причин. Так, трудова імміграція поділяється на тимчасову та перманентну. Для першої групи видають візи різного призначення, зокрема для робітників, що працюють у країнах НАФТА, або для священників. Як правило, спонсорами тимчасових працівників є роботодавці. Перманентна трудова імміграція є лімітованою, кількість дозволів не може перевищувати 140 тис. на рік. Дозволи на постійне проживання також поділяються на п'ять преференційних категорій і переважно надаються кваліфікованим робітникам та особам з екстраординарними здібностями. 20 тис. дозволів залишаються для інвесторів, підприємців та спеціальних іммігрантів, наприклад, релігійних діячів.

У 1990 р. була внесена поправка до Закону про імміграцію для сприяння різноманітності серед іммігрантів. Відповідно до неї, уряд США ввів лотерейну систему, яка забезпечує щорічну видачу 50 тис. віз. Ця система приймає заяви на отримання візи та на довільній основі заохочує міграцію з тих країн та регіонів, міграційні потоки з яких протягом останніх п'яти років були найменшими.

Ще один захід для забезпечення диверсифікації населення серед мігрантів – ліміт у кількості приїжджених з однієї країни. Так, міграційні потоки з однієї країни не можуть перевищувати 7% від загального обсягу міграції в США протягом поточного року [3, с. 12].

Відповідно до закону про імміграцію, проблемами імміграції в Америці займаються такі інституції:

– Державний департамент, у рамках якого діє Бюро з консульських питань, що визначає візовий режим;

– Міністерство юстиції в особі свого підрозділу – Служби імміграції та натуралізації, головне завдання якої – втілювати в життя всі положення імміграційного законодавства;

– Міністерство праці, що визначає, чи не створює працевлаштування іммігрантів додаткове навантаження для місцевого населення, тим самим стимулюючи безробіття серед американців.

Політика Канади у сфері міграції регулюється Законом про імміграцію та захист біженців (*Immigration and Refugee Protection Act*) і його Положенням про імміграцію та захисту біженців (*Immigration and Refugee Protection Regulations*), що набрали чинності в 2002 р., а в 2015 р. в них були внесені поправки.

У Законі питання тимчасового проживання в повному обсязі не розглядається. Єдина відмінність існує між дозволом на працевлаштування і дозволом на навчання, про які чітко йде мова у

згаданому Положенні. При цьому місцева адміністрація залишає за собою право розглядати інші відмінності на свій розсуд, надаючи перевагу одній групі громадян серед інших.

Наприклад, місцеві уряди в канадських провінціях мають право встановлювати стандарти для місцевих іммігрантів завдяки спеціальній Обласній програмі (Provincial Nominee Program). Вона переважно фокусується на дозволах на постійне проживання, розділяючи потенційних претендентів на три групи:

- група, мета якої – возз'єднання сім'ї;
- група, мета якої – економічна імміграція;
- біженці.

Перша група подібна за характеристиками до американської та включає національних іноземців, які мають чоловіка або дружину, дитину або батьків, що є громадянами Канади або мають дозвіл на постійне проживання.

Економічний імміграція, своєю чергою, поділяється на низку класів, згідно з Положенням про міграцію. Класи включають кваліфікованих працівників, бізнес-іммігрантів, домашній персонал (доглядальниць за хворими) тощо. Для кожного класу уряд установив спеціальну квоту для розгляду заяв – 2 750.

Закон про міграцію регулює весь процес аплікації на отримання дозволу, який значно спрощується завдяки використанню електронних пристроїв і наявності інтерактивних аплікацій-

них форм. Іноземці, що мають намір отримати дозвіл на постійне проживання, повинні виконати декілька зобов'язань, зокрема прожити в Канаді що найменше два роки (730 днів) протягом п'яти років [3, с. 13].

Відповідальним за реалізацію міграційної політики та захисту біженців є Міністерство громадянства та імміграції.

Висновки. Інтеграційне об'єднання НАФТА можна розглядати як принципово нову модель угоди про торгівлю. Воно зневілювало рамки колишніх торговельних угод, що переважно зосереджувалися на скороченні тарифів та квот. Водночас НАФТА є активним міграційним регіоном, де США є домівкою для більшості іммігрантів світу, а Мексика – США є одним з основних глобальних міграційних коридорів. Держави – члени НАФТА значно відрізняються за рівнем процвітання, безпеки, наявністю внутрішніх конфліктів, а також державними можливостями регулювати ці процеси. Міграційні потоки також сильно розрізняються між цими країнами. Кожна з учасниць розробила свій власний підхід як до ставлення до міграції, так і стосовно регулювання цього процесу. Тоді як США залишається країною зі складною нормативною базою та суворою міграційною політикою, прописуючи різні вимоги для різних категорій мігрантів, Канада є країною з ліберальною міграційною політикою, яка приваблює мігрантів з усіх країн світу.

Список використаних джерел:

1. Вагапова Д.Ф. НАФТА: влияние интеграции на конкурентоспособность стран-членов / Д.Ф. Вагапова // Российский внешнеэкономический вестник. – 2011. – № 10. – С. 94–108.
2. McBride J., Sergie M. NAFTA's Economic Impact / McBride James, Mohammed Aly Sergie / Council on Foreign Relations. – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cfr.org/trade/naftas-economic-impact/p15790>.
3. Kovtun I., Stolyarova N., Gherardi S., Cappella M. / The NAFTA and the migration issue. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://docenti.unimc.it/u1.chelatifdirar/teaching/2015/14864/files/term-papers-presentations-20.05.2016/NAFTA.pdf>.
4. U.S. Citizenship and Immigration Services / TN NAFTA Professionals. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uscis.gov/working-united-states/temporary-workers/tn-nafta-professionals>.
5. International Organization for Migration / Measuring well-governed migration. The 2016 Migration Governance Index. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migration_governance_index_2016.pdf.
6. Global Affairs Canada / North American Free Trade Agreement. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/nafta-alena/info.aspx?lang=eng>.

Синковец Н. И.

Институт международных отношений
Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

РЕГУЛЯТОРНАЯ КООПЕРАЦИЯ СТРАН НАФТА В СФЕРЕ ТРУДОВОЙ МИГРАЦИИ

Резюме

В статье рассмотрены особенности формирования миграционной политики США, Канады и Мексики в рамках интеграционного объединения НАФТА. Приведены нормативно-правовые акты и институты, регулирующие миграционные процессы в странах. Особое внимание уделено трудовой миграции. Несмотря на то что страны находятся на разных уровнях экономического развития, отношение к регуляторной политике миграционных процессов у них отличается. Рассмотрена миграционная политика, применяемая по отношению к мигрантам из стран объединения НАФТА и мигрантам из других стран мира.

Ключевые слова: миграция, трудовая миграция, интеграционное объединение, НАФТА, регулирование.

Synkovets N. I.

Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv

REGULATORY COOPERATION OF NAFTA COUNTRIES ON LABOR MIGRATION

Summary

The article is dedicated to the main features of the elaboration of the migration policy of the United States, Canada and Mexico under the NAFTA integration. The regulatory legal acts and institutions responsible for regulation of migration processes in the countries are observed. High attention is paid to labor migration and its peculiarities. Taking into account that these countries are on different levels of economic development, attitude to the regulatory policy is also different. The article also examines migration policy applied in relation to migrants from the member countries of NAFTA integration and migrants from the other countries of the world.

Key words: migration, labor migration, integration association, NAFTA, regulation policy.

УДК 339.9

Фліссак К. А.

Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

У статті досліджено теоретико-методологічні підходи до аналізу економічної дипломатії держав у сучасних умовах. Розглянуто наявні методики визначення ефективності економічної дипломатії та здійснено їх перевірку на предмет можливості використання в українських реаліях. Наведено визначення методами економіко-математичного інструментарію ступеню впливу державного фінансування на розвиток системи економічної дипломатії України.

Ключові слова: економічна дипломатія, ефективність, гравітаційна модель, зовнішньоекономічна діяльність, міжнародний бізнес.

Постановка проблеми. У реаліях сучасних міжнародних економічних відносин конкурентоспроможність національної економіки набуває особливого значення. Намагаючись створити максимально комфортні та вигідні умови для національного бізнесу, уряди більшості країн світу здійснюють діяльність із просування інтересів його суб'єктів господарювання, спрямовану на отримання додаткових переваг на світовій арені як для окремих бізнес-одиниць, так і для всієї економіки держави. Нині таку діяльність найчастіше називають «економічна дипломатія». Попри той факт, що вона є об'єктом ретельної уваги з боку як теоретиків, так і практиків, низка її концептуальних засад продовжує залишатися підставою для достатньо гострої наукової полеміки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці економічної дипломатії в сьогоденному світі присвячено праці як вітчизняних (В.А. Вергун, Н.М. Грушинська, О.О. Мамалига, О. Шаров), так і зарубіжних (П. Баранай, Д.А. Дегтярьов, Т.В. Зонова, Л. Зуйдема, І.Д. Іванов, Л.М. Капіца, М. Костецькі, Р. Кулсейт, О.Є. Лихачов, М. Якоп) авторів. Зокрема, зазначені науковці розглядають різні аспекти сутності категорії «економічна дипломатія», аналізують приклади її використання в різних країнах світу, узагальнюють спільні риси такої практики, формуючи загальний базис для розгляду та подальшого дослідження даної проблематики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим відкритим та вкрай малодослідженим залишається питання оцінки ефективності економічної дипломатії. Особливої гостроти дане питання набуває під час спроб роз-

робити та перевірити емпірично методику визначення такої результативності.

Мета статті полягає в теоретичному осмисленні наявних методик оцінки ефективності економічної дипломатії з подальшим їх аналізом, а також у спробі здійснити власну перевірку впливу окремих чинників на досліджуваний показник для формування науково обґрунтованого базису для подальшого дослідження даного питання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснення теоретичного узагальнення та обґрунтування методологічних засад, методичних підходів та розроблення прикладних рішень інтеграції України до світового господарства на основі використання економічної дипломатії будуть неповноцінними за відсутності оцінки ефекту від її реалізації. Головною проблемою тут є вибір адекватної, ефективної, релевантної та відносно легкої в подальшому застосуванні методики розрахунку результатів використання інструментів економічної дипломатії. Слід відзначити, що, незважаючи на тривалий час застосування різними державами дипломатичного інструментарію для підтримки національних інтересів на міжнародній арені, гарантування економічної безпеки в усіх її проявах, просування власного бізнесу на світових ринках, а також великий практичний досвід, накопичений представниками різних країн, такої методики в наукових джерелах поки що не зафіксовано.

Можна вважати, що причин цьому є декілька:

– по-перше, використання дипломатичних механізмів в економічних цілях не завжди носить явний характер: окремі контакти між представниками дипломатичного середовища та суб'єктами бізнесу або державної влади країни перебування можуть не мати яскраво вираженого економічного